

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И СПОРТА
РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Олга Јовановић
Драгана Стојиљковић–Петровић

НОСТРИФИКАЦИЈА И
ЕКВИВАЛЕНЦИЈА ДИПЛОМА

Полазне основе и могућа решења

Издавач

Алтернативна академска образовна мрежа
Јове Илића 165, Београд
www.aaen.edu.yu
aaen@aaen.edu.yu

За издавача

Србијанка Турајлић

Уредник

Аљоша Мимица

Дизајн корица

Милица Милојевић

Тираж

1000 примерака

ISBN 86-84151-04-6

Припрема и шtamпa

Д©СИЈЕ[®], Београд

МИНИСТАРСТВО ПРОСВЕТЕ И
СПОРТА РЕПУБЛИКЕ СРБИЈЕ

Олга Јовановић
Драгана Стојиљковић–Петровић

НОСТРИФИКАЦИЈА И
ЕКВИВАЛЕНЦИЈА
ДИПЛОМА

Полазне основе и могућа решења

БЕОГРАД
септембра 2003.

Садржај

Предговор.....	7
Увод.....	9
1. Опис стања у области нострификације школских сведочанства стечених у иностранству и разлози за припрему нових закона.....	11
1.1. Појам нострификација/еквиваленција....	11
1.2. Правни основ.....	12
1.3. Међународни споразуми о узајамном признавању сведочанстава и диплома....	12
1.4. Надлежности по закону.....	15
1.5. Поверене надлежности.....	16
1.6. Стање.....	16
2. Разлози за промену сиситема признавања, а сходно томе и закона везаних за ту област ...	20
2.1. Укључивање СР Југославије у европске токове – стварање услова за приступање ЕУ.....	20
2.2. Признавање унутар држава чланица ЕУ.....	21
2.3. Признавање професионалних квалификација у Републици Србији ...	22
2.4. Прилагођавање садашњег начина признавања прописима ЕУ.....	24
2.4.1. Сведочанства/Потврде/ Сертификати као предмет признавања.....	26
2.5. Мерила за признавање.....	29

3. Надлежност у нострификацији/признавању . . .	33
3.1. Нострификација/признавање сведочанстава основних школа	33
3.2. Нострификација/признавање сведочанстава средњих школа	34
3.3. Нострификација/признавање сведочанстава виших школа	35
3.4. Нострификација/признавање високошколских диплома	36
4. Признавање квалификација избеглих, расељених лица и лица са статусом избеглице	42
5. Признавање исправа војних школа	43
6. Признавање исправа верских школа	45
Прилог I: Конвенција о признавању квалификација из области високог образовања у региону Европе	47
Прилог II: Кодекс добре праксе у обезбеђивању транснационалног образовања	76

ПРЕДГОВОР

У оквиру приближавања система високог образовања Болоњском процесу Министарство просвете и спорта Републике Србије у сарадњи са свим универзитетима у Србији као и вишим школама формирало је концепцију реформе која је једногласно прихваћена од стране Републичког савета за развој универзитета. На основу те концепције Министарство је израдило преднацрт Закона о високом образовању који је упућен на јавну и стручну дискусију. Један од сегмената Закона посвећен је проблему нострификације и еквиваленције јавних исправа. Будући да је то тема којој се последњих година, у условима стварања европског тржишта рада и промовисања мобилности студената, посвећује посебна пажња сматрали смо да има потребе да се она и код нас обради и објави у серији публикација посвећених реформи високог образовања. Напомињемо да су рукопис ове књиге аутори приредили децембра 2002. године.

Публикација која је пред Вама односи се на проблеме нострификације и еквиваленције диплома. Средином деведесетих година у Европи је преовладало мишљење да је неопходно да се овом проблему посвети посебна пажња, да се он нормативно уреди и усагласи на нивоу свих европских држава. Под руководством Савета Европе и UNESKO-а формирана је европска конвенција о признавању јавних исправа која је усвојена у Лисабону 1997. године. Наша земља је у пролеће

2001. године изразила жељу да приступи овој конвенцији, а њена ратификација очекује се ових дана у Скупштини Србије и Црне Горе.

Будући да је Лисабонска конвенција у основи један правни текст, сматрали смо да је поред интегралног текста који је дат у публикацији неопходно да се изложе и потребна тумачења, као и механизми које су прихватиле поједине земље у примени ове концепције. Поред тога, током последњих година европске земље се сусрећу и са једним новим феноменом „транснационалног образовања“ чији је резултат да се у једној земљи формирају стручњаци који студирају по студијским програмима других земаља, који најчешће нису акредитовани у земљи извођења. У жељи да се и у овој области, колико је то могуће, дође до усаглашених ставова, земље потписнице Лисабонске конвенције усвојиле су „Кодекс добре праксе“ који се налази у прилогу.

Технички део посла везан за припрему и издавање публикација преузео је *Unesco-Chair for University Management* који је додељен *Алтернативној академској образовној мрежи* у Београду. Финансијску подршку пружио је *Фонд за отворено друштво* из Београда.

Београд, 9.9.2003.
Проф. др Србијанка Турајлић

УВОД

У тренутку када се наша земља укључује у опште европске токове, а самим тим и у образовне процесе и реформе, који су у Европи увелико започети, у ситуацији смо да учинимо неопходне кораке како бисмо постали саставни део тих процеса, чиме бисмо уз остале земље, чланице Европске уније, омогућили становништву читавог овог региона лакши приступ ресурсима других земаља, као и њихово образовање у институцијама других држава. Све то подстиче академску мобилност међу земљама ЕУ, а такође потврђује виталну улогу образовања у промовисању мира, толеранције, стварању климе поверења међу народима и нацијама.

С обзиром на предстојеће приступање Лисабонској конвенцији, која регулише признавање квалификација из области високог образовања, неопходно је припремити потребне услове, у складу са европским, и предузети конкретне мере за реализацију овог циља. Примена директива ЕЕЗ и одредаба Лисабонске конвенције захтевају другачији приступ и поступке у процесу признавања иностраног образовања и стручних квалификација.

Нострификација/еквиваленција сведочанстава представља поступак тражења истих вредности између страног и домаћег сведочанства, односно програма. Тражење потпуне истоветности је све теже с обзиром на разноликост система и програма. Прописивање допунских испита или обнова године која је већ завршена у иностранству, којима би

требало постићи истоветност, нема смисла, посебно не у случајевима када људи одлазе у иностранство ради школовања, да би стекли знања *која се не могу ситићи у нашем школском систему.*

Уместо детаљног упоређивања наставних планова и програма и процене иностране квалификације, све је већа потреба да се појединцу утврди ниво образовања и квалификације, на основу чега би остварио иста права као да је у својој земљи.

Требало би посветити се утврђивању упоредности и прихватљивости страног документа ради циља због којег је тражено признавање, а то може бити *наставак образовања или запошљавање.*

Због повезаности свих нивоа образовања у образовном систему, у овом материјалу није дат само приказ постојећег стања и могућих решења за област нострификације у високом образовању, већ је у извесној мери обухваћено основно и средње образовање.

Напомена: У даљем тексту термин „сведочанство“ користиће се у значењу јавних исправа које издају установе у области образовања.

1. ОПИС СТАЊА У ОБЛАСТИ НОСТРИФИКАЦИЈЕ ШКОЛСКИХ СВЕДОЧАНСТАВА СТЕЧЕНИХ У ИНОСТРАНСТВУ И РАЗЛОЗИ ЗА ПРИПРЕМУ НОВИХ ЗАКОНА

1.1. Појам нострификација/еквиваленција

Појам *нострификација* проистиче од латинских речи *noster* – наш, и *facere* – направити, тј. учинити нашим, признати, потврдити важење страног документа.

Нострификација је поступак којим се страна школска исправа (диплома или сведочанство) изједначава са одговарајућом домаћом школском исправом, и то у погледу права на настављање школовања и права на запошљавање (нострификује се образовни циклус).

Појам *еквиваленција* проистиче из латинских речи *aequus* – једнак, и *valere* – вредети, тј. дати нечему исто значење, потпуно једнаку вредност.

Еквиваленција је поступак признавања стране школске исправе тако што се она изједначава са одговарајућом домаћом школском исправом у погледу права на настављање школовања (разреди, семестри, године).

1.2. Правни основ

У нашем садашњем систему признавање се спроводи на основу нострификације и еквиваленције. Нострификација/еквиваленција страних школских исправа стечених у иностранству сада се обавља на основу:

- Закона о основној школи („Службени гласник РС“, бр.50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 66/94 и 22/2002)
- Закона о средњој школи („Службени гласник РС“, бр.50/92, 53/93, 67/93, 48/94, 24/96, 23/2002 и 25/2002)
- Закона о вишој школи („Службени гласник РС“, бр.50/92, 39/93 и 24/96)
- Закона о универзитету („Службени гласник РС“, бр.21/2002)
- Закона о општем управном поступку („Службени лист СРЈ“, бр.33/97 и 31/2001) и
- међународних споразума о узајамном признавању сведочанстава и диплома.

1.3. Међународни споразуми о узајамном признавању сведочанстава и диплома

Признавање сведочанстава и диплома између наше и других држава врши се и на основу међународних споразума о културно–просветној сарадњи, који у оквиру програма сарадње могу предвидети и посебан споразум о међусобном признавању докумената у области образовања.

За време постојања ФНРЈ и СФРЈ склопљени су споразуми о културно–просветној сарадњи са свим европским државама, било појединачно, било по основу Европске конвенције, као и са многим државама ван Европе. Међутим, нису сви такви споразуми предвиђали и међусобно реципрочно признавање докумената.

Са Сједињеним Америчким Државама, Канадом, Аустралијом и Јапаном никада није постојао споразум о међусобном признавању докумената у области образовања.

Неки од раније склопљених споразума у периоду од почетка деведесетих година нису продужавани, па самим тим нису на снази, мада их ми и даље примењујемо.

У прилог овој тврдњи говори и чињеница да се Споразум између СИБ–а Скупштине СФРЈ и Владе СССР–а о узајамном признавању докумената о образовању и научних степена, који је, на период од пет година, склопљен 14. јуна 1989. године, код нас још примењује по аутоматизму. У складу са тим споразумом, они који имају дипломе средње потпуне општеобразовне школе из бивших република СССР–а још се могу код нас уписивати на високошколске институције после завршених десет или једанаест година укупног школовања.

Споразум о узајамном признавању сведочанстава, диплома, научних звања између СФРЈ и НР Бугарске, потписан 1983. године, још је на снази.

Такође је важећи Споразум о међусобном признавању еквиваленције школских сведочанстава и диплома издатих у СФРЈ и НР Мађарској, ратификован 1981. године.

На снази су и Споразум између СФРЈ и Републике Аустрије о еквиваленцији сведочанстава о завршном испиту за средње школе од 1974. године, и Споразум о еквиваленцијама у универзитетској области од 1979. године.

Неопходно је напоменути да је Влада Републике Италије 09. јануара 1996. године једнострано суспендовала Споразум између СФРЈ и Републике Италије о узајамном признавању диплома и стручних назива стечених на универзитетима, потписан у Риму 1983. године.

Од 1998. године, на основу постојећих споразума о сарадњи у области културе и образовања, потписани су Програми сарадње са следећим државама:

- Република Аустрија 1998/2001, важи до доношења новог програма
- Република Бугарска 2001/2003
- Република Грчка 2002/2004
- Руска Федерација 2002/2004
- Украјина 2002/2004
- Република Пољска 2002/2005
- Румунија 2002/2005
- Словачка Република 2002/2005
- Република Словенија 2002/2005
- ДНР Кореја 2001/2003
- Народна Република Кина 2000/2002
- ИР Иран 2002/2004
- Сиријска Арапска Република 2002/2004
- Република Куба 1998/2000, продужен 2002/2004.

Већина наведених програма сарадње предвиђа да ће се у току њиховог важења потписати Споразум о узајамном признавању сведочанстава и научних степена које издају образовне институције у свакој од земаља.

Важно је истаћи да приступање Лисабонској конвенцији неће ометати примену постојећих споразума и олакшица које је наша земља установила са другим државама, односно неће дерогирати ниједан споразум који даје веће могућности од оних које су прецизиране Конвенцијом.

1.4. Надлежности по закону

А/ Надлежности Министарства просвете и спорта за област нострификације су:

- нострификација/еквиваленција сведочанстава основних школа, појединих разреда и завршене основне школе
- нострификација/еквиваленција сведочанстава средњих школа, појединих година и завршене средње школе
- нострификација диплома више школе, у случају да не постоји одговарајућа виша школа која би могла да изврши признавање.

Б/ Надлежности високошколских институција су:

- нострификација диплома више школе, односно утврђивање еквивалентности стране школске јавне исправе (више школе)
- нострификација диплома основних студија, односно утврђивање еквивалентности стране школске јавне исправе (факултети)

- нострификација диплома постдипломских студија – специјалистичко образовање, академски назив магистра наука, научни степен доктора наука (факултети).

Уколико у Републици нема одговарајућег факултета, односно студијске групе, нострификацију дипломе, утврђивање стручног назива, као и утврђивање еквивалентности стране школске јавне исправе, обавља универзитет.

Не могу се признавати документа стечена путем неформалног образовања, као што су течајеви, на пример страних језика, рачунарски и други течајеви за оспособљавање, течајеви за лиценце за рад, професионални сертификат и слично.

1.5. Поверене надлежности

Чланом 14. Одлуке о изменама и допунама одлуке о Покрајинској управи („Сл. лист АП Војводине“, број 3/2002), а у вези са Законом о утврђивању одређених надлежности Аутономне Покрајине („Сл. гласник РС“, број 6/2002), утврђено је да Покрајински секретаријат за образовање и културу, поред осталих, као поверене, обавља и послове нострификације исправа стечених у иностранству у области основног и средњег образовања.

1.6. Стање

Министарство просвете је у периоду од 1992–2002. године примило 18.948 захтева за нострификацију/еквиваленцију сведочанстава и диплома ос-

новних и средњих школа, као и извѝстан број диплома иностраних виших школа.

Преглед броја поднетих захтева по годинама је следећи:

- 1992. укупно 610
- 1993. укупно 1212
- 1994. укупно 1600
- 1995. укупно 1822
- 1996. укупно 2120
- 1997. укупно 2011(4 за више школе)
- 1998. укупно 2623
- 1999. укупно 1377
- 2000. укупно 1447
- 2001. укупно 2226 (50 за више школе)
- 2002. укупно 1900¹

Већина поднетих захтева за признавање основног образовања тражено је ради настављања школовања, док је број захтева који се односе на признавање завршеног средњошколског образовања око 70% ради настављања школовања, а 30% ради запошљавања и евентуалног даљег школовања.

Треба напоменути да је у овом периоду, због познатих разлога, био мали број страних држављана који су желели да се школују у нашој земљи. Грци су били једини странци који су се у већем броју школовали код нас, и то на медицинским факултетима, Вишој медицинској школи, стома-

1 Од фебруара 2002. године признавање наведених страних школских исправа за подручје АП Војводине обавља Покрајински секретаријат за образовање и културу.

толошким факултетима, факултетима за физичку культуру.

У последњих десет година је поднет велики број захтева, с тим што су захтеве за признавање подносили повратници из иностранства, укључујући и бивше држављане СФРЈ.

Током деведесетих година многи наши средњошколци су одлазили посредством агенција у САД, где су похађали завршни разред средње школе, и тиме стицали диплому која им је овде признавана као завршена гимназија, што им је по повратку у земљу давало могућност да наставе студије.

После распада СФРЈ, са добијањем самосталности бивших република, јавила се потреба за нострификацијом сведочанстава из тих земаља. Држављани Македоније су били међу бројнијим, јер су се школовали на факултетима на југу Србије, а затим је било доста захтева српског становништва из Републике Хрватске. Значајан је број захтева наших држављана из Војводине који су се у протеклом периоду школовали у Мађарској у основним, средњим и на вишим школама.

Што се, пак, тиче броја поднетих захтева на факултетима и вишим школама у Републици Србији, не располажемо потпуним информацијама, али на основу добијених података са више од половине постојећих факултета и виших школа, у периоду од 1992–2002. године, на већини ових институција било је до 10 извршених нострификација диплома, углавном основних студија, и 1–2 магистарских и докторских. Неки од факултета нису имали ниједан захтев за нострификацију у том периоду.

У односу на остале факултете, енорман број нострификација извршен је на Економском факултету у Београду (218 основних, 12 магистарских и 1 докторска диплома), следе Електротехнички факултет у Београду (55 основних, 12 магистарских и 14 докторских диплома) и Фармацевтски факултет у Београду (56 основних и 2 докторске дипломе).

Интересантно је напоменути да је највећи број стечених диплома основних студија из Русије и бивших Совјетских Република, затим Румуније, Македоније, Бугарске, док магистарске и докторске дипломе, чија је нострификација извршена, потичу из земаља западне Европе и САД.

2. РАЗЛОЗИ ЗА ПРОМЕНУ СИСТЕМА ПРИЗНАВАЊА, А СХОДНО ТОМЕ И ЗАКОНА ВЕЗАНИХ ЗА ТУ ОБЛАСТ

- Укључивање СР Југославије у европске токове – стварање услова за приступање ЕУ (Лисабонска конвенција, Болоњска декларација)
- Прилагођавање садашњег начина признавања новонасталим друштвеним околностима и реалним потребама, везано за предстојеће реформе, као и усклађивање постојеће терминологије
- Потреба за организацијом и осавремењавањем државне управе у области признавања.

2.1. Укључивање СР Југославије у европске токове – стварање услова за приступање ЕУ

Стварање услова за приступање Европској унији представља и обавезу да се наше законодавство усклади са европским стандардима, свакако, и у области признавања страних школских исправа.

У вези са слободним токовима капитала, услуга и лица, потребно је прилагодити законе и поставити стандарде у складу са прихваћеним нор-

мама, што ће омогућити да се без већих проблема *иризнају квалификације* стечене у другој земљи.

2.2. Признавање унутар држава чланица ЕУ

У начелу се признавање унутар држава чланица ЕУ дели на:

1. *Академско признавање* за потребе наставка образовања: државе у принципу немају утврђене поступке за признавање основношколских сведочанстава и сведочанстава за поједине године средњих школа, јер је то препуштено образовним установама у којима ученик жели да настави образовање; *иризнавање завршене средње школе је у нагледности инст̄ицији високог образовања, а у складу са пош̄исаним с̄оразумима и конвенцијама;*

2. *Признавање професионалних квалификација* за потребе обављања признатог занимања. Реч је о занимању за које држава одређује услове у смислу степена и смера образовања, као и друге услове.

Појам *професионална квалификација* дефинише скуп свих потребних доказа о стручној оспособљености и других доказа којима појединац потврђује да је оспособљен за обављање одређеног занимања.

3. За занимања која у државама чланицама ЕУ нису призната, *не захтева се иризнавање.*

Признања занимања су она занимања чије услове обављања одређује закон или подзаконски акт.

Послодавац одлучује да ли будућег радника хоће да запосли или не. Уколико ипак жели да има податке о образовању радника, може да затражи

мишљење од информативног центра (нпр. ENIC/NARIC) о образовању подносиоца захтева. Мишљење није обавезујуће, али га послодавци, по правилу, узимају у обзир и служи им као информација.

Правни основ:

1. *Академско признавање обавља се на основу:*

- унутрашњег законодавства државе чланице
- билатералних споразума
- међународних конвенција

2. *Признавање професионалних квалификација обавља се на основу:*

- три опште директиве ЕЕЗ (89/48, 92/51, 99/42) и
- осам секторских директива ЕЕЗ (85/384 архитекте, 78/686 стоматолози, 93/16 лекари, 77/249 адвокати, 80/154 бабице, 77/452 медицинске сестре општег смера, 85/432 фармацеути, 78/1026 ветеринари–хирурзи).

3. *Мишљења се дају на основу:*

- информација о домаћем образовном систему и страним школским системима, које добија и чува надлежни национални информативни центар (ENIC/NARIC, итд.).

2.3. Признавање професионалних квалификација у Републици Србији

Признавање професионалних квалификација у области признатих занимања не сме да представља препреку слободном протоку радне снаге унутар ЕУ.

У Србији тренутно нема правне регулативе која би омогућавала признавање професионалних квалификација у значењу ЕУ. Државе чланице ЕУ имају различит степен признатих занимања, а Република Србија их признаје чак око 3500, разврстаних у 99 подгрупа и 19 група (Данска има 200).

С обзиром на то да је број признатих занимања у нашој земљи енорман, неопходно је урадити *нову националну номенклаиуру занимања*, што подразумева дерегулацију, односно укидање одређеног броја професија, а у складу са европском оријентацијом, чиме би се омогућила и несметана примена директива Европске економске заједнице (ЕЕЗ).

П р е д л о г:

1. Министарство за рад би требало да припреми Закон о поступку признавања квалификација стечених у иностранству за обављање признатих занимања у Републици Србији.

Овим законом би се за *држављане ЕУ*, као и за *држављане ӣрећих земаља који су стӣекли квалификације у држави чланици ЕУ*, уређивало признавање квалификација стечених у земљама ЕУ и другим земљама у циљу обављања признатих занимања у Републици Србији.

У складу са тим законом, горенаведено министарство би водило поступак за признавање квалификација и вршило координацију извођења јединствене употребе директива и прописа издатих за њихову примену (директиве ЕЕЗ).

Потребно је утврдити која институција ће признавати професионалне квалификације за призната

занимања за држављане трећих држава или за држављане ЕУ који су стекли квалификације у трећим државама (с тим што би било логично да тај поступак такође спроводи Министарство за рад).

У поступку признавања квалификација била би неопходна сарадња ресорних министарстава надлежних за одређену делатност, као и других субјеката који могу да помогну у решавању питања везаних за тај поступак (Привредна комора и сл.).

Министарство за рад би при доношењу одлуке морало претходно прибавити писмено мишљење министарства надлежног за одговарајућу професију.

Зато је и један од задатака Министарства просвете и спорта да осмисли поступке у вези са издавањем мишљења за професионалне квалификације у области образовања.

2.4. Прилагођавање садашњег начина признавања прописима ЕУ

Због новонасталих друштвених околности и реалних потреба уочавају се недостаци садашњег система признавања и важеће правне регулативе.

Наиме, досадашњи начин признавања страних сведочанстава није предвиђао различит поступак у односу на циљ признавања. У новом систему регулисања питања признавања, уредиће се поступак у завосности од разлога због којег се врши признавање, а то је: признавање ради наставка школовања (академско признавање) или признавање ради запошљавања (признавање квалификације).

Због потребе за променом устаљеног систем признавања иностраних сведочанстава, неопходно је ускладити законске прописе у области признавања.

Досадашња правна регулатива у области нострификације и еквиваленције подељена је у неколико наведених закона (тачка 1.2).

П р е д л о г:

У складу са потребом за јединственим приступом уређењу те материје, који би регулисао академско признавање, требало би донети јединствен Закон о признавању страних јавних исправа у области образовања.

Напомињемо да су досадашњим законима, поступком нострификације/еквиваленције била обухваћена само сведочанства и дипломе стечене у иностранству. Одкад и на територији наше земље постоје стране образовне институције, и у нашој земљи јавља се проблем признавања исправа стечених у овим институцијама. Зато би овим новим законом требало прецизирати да поступку признавања подлежу стране јавне исправе које су издале образовне институције, без обзира да ли су стечене у иностранству или у земљи.

Осим потребе за новом правном регулативом у овој области, која је настала као последица диференцирања у погледу сврхе признавања, поставља се и друго питање, а то је постојање суштинске разлике у поступку нострификације и признавања.

Поступак нострификације/еквиваленције подразумева „изједначавање“ страног сведочанства са одговарајућим домаћим сведочанством, и представља нешто што је приближно признавању права стечених у матичној држави.

Сведочанству стране школе признаје се равноправност са сведочанством сродне или исте домаће школе, уз право прописивања допунских испита или других услова како би се имаоцу утврдили степен и врста стручне спреме и стручни назив, што би му дало иста права као да је диплому стекао у држави признавања.

За разлику од претходно наведеног, поступком признавања, имаоцу стране школске исправе додељују се иста права која је стекао у матичној држави, али појединачно, у вези са нашим унутрашњим законодавством.

С обзиром на то да суштинска разлика постоји, потребно је да се новим законом уреди поступак признавања, а не поступак нострификације и еквиваленције.

Наравно, овим се отвара низ питања која се тичу и других ресора, као што је:

– питање уписивања стеченог образовања у радну књижицу и

– питање новог начина уређења класификације занимања у нашој земљи.

Овде би било неопходно претходно међуресорно повезивање, како би се решила друга питања која ће се отворати у процесу формирања новог законодавства.

2.4.1. Сведочанства/Потврде/Сертификати као предмет признавања

Досадашњим законима као предмет нострификације одређена су школска сведочанства стечена у иностранству. Дефиниција „школског сведочан-

ства“ стеченог у иностранству веома је уска с обзиром на све могуће облике стицања образовања, као на пример у Енглеској, где нема система стручног образовања какво постоји у Србији, него постоји само систем националних стручних квалификација за послове и задатке исте тежине за које су код нас квалификовани радници са завршеним стручним или занатским школама.

Појам „јавне исправе“ је такође неразумљив у многим страним земљама, посебно у онима у којима држава не прописује форму и садржај документа о образовању и где садржај образовања или оспособљавања, посебно стручног и занатског, у великој мери одређује закон тржишта. Тако документа могу бити „призната“ у једној држави, између осталог и с обзиром на искуства са тржишта рада, као и у складу са традицијом образовне институције на којој се стичу ова документа.

Државе потписнице Лисабонске конвенције из тих разлога морају да имају спискове акредитованих институција (Accredited institutions) на основу којих се може утврдити и „јавна правоснажност“ издатог документа, што посебно важи за високошколске установе.

У поступку признавања често треба проверавати да ли документ који странка прилаже уопште може бити предмет признавања. Због наведених термилошких неусклађености значења израза „школско сведочанство“ или „јавна исправа“, кад је реч о страном сведочанству, квалификовање приложеног документа понекад представља веома тежак посао. На пример, у Француској је у великој мери развијен сертификатни систем, који незапосленима или већ запосленима омогућава да путем радних искустава и додатног оспособљавања стек-

ну *сертификата* који сведочи о умешности у обављању послова на одређеном нивоу.

Према садашњој регулативи, овакве сертификате не можемо нострификовати јер важе само за обављање одређених послова, а не дају школски степен образовања. На тај начин подносилац захтева остаје без признате оспособљености, и лишавамо га права стечених у другој држави.

Документа која могу бити предмет признавања сврставају се у три групе:

1. Документа стечена кроз формално образовање које је у оквиру школског система неке државе, односно у оквиру институција (државних или приватних) које су државно признате.

2. Документа која јесу или нису државно призната, а стичу се на основу полагања испита путем интернета, дописног образовања и сл. (документа стечена у приватним институцијама које нису државно признате, али је ипак реч о вишегодишњем образовању – пример Валдорфске школе у Швајцарској).

3. Документа стечена на основу неформалног образовања које је ван школског система, као што је интерно образовање у предузећима, сертификати према сертификатном систему, течајеви оспособљавања за различите циљеве итд.

П р е д л о г:

1. Да нови закон о признавању узме у обзир само документа стечена у оквиру формалног образовања.

2. Да се за признавање свих врста неформалног образовања успостави систем националних стручних

квалификација, те да се страни сертификати који сведоче о стеченим одређеним знањима, а посебно на основу страних сертификатних система, признају Законом о националним стручним квалификацијама. У складу са тим, требало би предвидети доношење наведеног закона.

3. У случају да нови Закон о признавању предвиди и признавање докумената која нису формално школска, требало би дефинисати који су ти облици образовања (образовање путем интернета, образовање одраслих, дописно образовање, образовање у приватним школама које нису верификоване у матичној држави, као што је случај Валдорфске школе у Швајцарској и сл.).

2.5. Мерила за признавање

У садашњем поступку признавања (нострификације/еквиваленције) узимају се у обзир: систем школовања земље у којој је стечена школска исправа, наставни план и програм, трајање школовања, услови за стицање образовања, права која страна школска исправа даје имаоцу, и друге околности од значаја за одлучивање.

С обзиром на то да је потребно примењивати одређена мерила, најпроблематичнији део јесте упоређивање наставних програма и права која је подносилац стекао у држави у којој је издато сведочанство.

Наравно, програми су различити, јер је њихов садржај одређен усмерењем и политиком државе, њеном образовном политиком, политиком запошљавања, регулисањем занимања и стручне делатности, организовањем послодаваца у различита уд-

ружења... Односи између ових друштвених партнера такође утичу на формирање образовних програма, на брзину њиховог прилагођавања потребама тржишта рада, као и на облик извођења ових програма. Програми се укидају, прилагођавају, мењају, скраћују, продужавају.

Постојећим мерилима није обухваћено питање да ли се неки страни програм може поредити са програмом који је примењиван у Србији, али се сада више не изводи, и ако је то могуће, колико уназад?

Да ли је при том значајан датум издавања сведочанства или датум кад је ималац тражио признавање образовања и оспособљавања?

Да ли сведочанство које је, на пример, издато у иностранству пре двадесет година, треба поредити са програмима који су тада били на снази (јер су му садржајно најближи с обзиром на права стечена у матичној држави) или га треба поредити са оним програмима који су на снази у тренутку када ималац сведочанства захтева признавање образовања (иако су битно другачији и за признавање би требало прописати додатне испите)?

Код упоређивања права треба узети у обзир оба прописана права која је ималац школског сведочанства стекао у држави где је и добио сведочанство.

У том случају је реч о два типа права која проистичу из сведочанства:

- право на наставак образовања и
- право на обављање делатности.

Оба права су везана за унутрашње законодавство одређене државе; за радно и образовно зако-

нодавство. С обзиром на то да се стране сведочанство мора изједначити са домаћим, у садашњем систему је немогуће узети у обзир делимична права која подносилац захтева евентуално има код могућности наставка образовања у сопственој држави (на пример, на неке универзитетске високошколске институције може да се упише, а на неке не може). Како се код нас решењем о нострификацији подносиоцу захтева не ограничава право на наставак образовања на појединим високошколским институцијама, он тиме стиче већа права него што их има у сопственој држави.

У глави III, члан 3 Лисабонске конвенције, прецизирано је да одлуке о признавању треба доносити на основу одговарајућих информација о квалификацијама чије се признавање тражи. Истим чланом прописано је да одговорност за прибављање адекватних информација сноси кандидат који треба да обезбеди такве правоваљане информације.

Како се кандидату не би оспорила или умањила права која је остварио у матичној држави, неопходно је обавезати заинтересованог да приликом подношења захтева, уз осталу документацију достави и доказ о правима која му у матичној држави припадају на основу стечене школске јавне исправе, у циљу наставка образовања и права на запослење.

П р е д л о г:

Мерила за признавање садржана у некадашњем Закону о нострификацији и еквиваленцији школских сведочанстава стечених у иностранству („Службени гласник СРС“, бр. 50/73) који је

почетком деведесетих година стављен ван снаге, у начелу нису спорна, те могу бити основ новог закона и требало би их у целини сачувати јер су у складу са Лисабонском конвенцијом.

Новим законом ваљало би прописати одредбу која регулише употребу исправе о признавању, односно, одређује да ли се може употребити за пријављивање на тржиште рада, или само за наставак образовања.

3. НАДЛЕЖНОСТ У НОСТРИФИКАЦИЈИ/ ПРИЗНАВАЊУ

Надлежност у признавању страних школских исправа постојећом правном регулативом подељена је између Министарства просвете и спорта, виших школа, факултета и универзитета.

3.1. Нострификација/признавање сведочанстава основних школа

Закон одређује признавање појединих разреда и завршене основне школе. У овом тренутку то је у надлежности Министарства просвете и спорта.

С обзиром на то да је основна школа обавезна, и да деца морају бити укључена у основношколско образовање, неприхватљиво је да нострификација /признавање буде постављена као услов за упис, те би из тог разлога требало признавати завршна сведочанства основних школа. Новим законом поступак признавања завршених разреда би требало поверити основној школи у којој подносилац жели да настави школовање. Сам поступак је неопходно поједноставити, и потребну документацију свести на најмању меру.

3.2. Нострификација/признавање сведочанстава средњих школа

У складу са законом, нострификују се сведочанства, односно дипломе општеобразовних и средњих стручних школа у четворогодишњем и трогодишњем трајању, као и сведочанства завршених разреда. Према важећим прописима овај поступак спроводи Министарство просвете и спорта. Признавање појединих разреда може да буде спор и релативно скуп поступак, посебно у случајевима кад заинтересовани прелази из једног програма у други, а због евентуалног прописивања допунских испита.

Новим законом требало би регулисати признавање завршених средњих стручних и општеобразовних школа, с тим што се више не би признавала равноправност са одређеном завршеном нашом школом, него би се упоређивао и признавао само степен образовања, а смер или занимање се у одлуци, у том случају, не би наводили, или би били наведени онако како је назначено у страном сведочанству.

У случају наставка образовања, у складу са правима која је подносилац захтева стекао у матичној држави и на основу тих права, било би назначено и право кандидата на наставак образовања, које би остварио да се образовао у Србији, што је у складу са Лисабонском конвенцијом.

Законом би овлашћења за нострификацију/признавање појединих годишњих сведочанстава требало пренети на школу у којој подносилац жели да настави школовање. Било би рационалније да образовна установа у којој појединац жели да на-

стави школовање одлучи, на основу доказа које има кандидат, на који начин ће се уписати и наставити образовање, евентуално полагати допунске испите и сл.

Институција која убудуће буде била надлежна за поступке признавања, на захтев школе би подносила мишљење о стеченом образовању кандидата.

Због евентуалних спорних случајева, правна сигурност би била загарантована могућношћу пријетужбе Министарству просвете и спорта, што би подразумевало посредовање министарства у решавању таквих спорова. У складу с тим, Министарство просвете и спорта имало би установљен поступак и оспособљена лица, која би преузела овај део посла.

3.3. Нострификација/признавање сведочанстава виших школа

Према садашњем законодавству саме више школе, посредством наставних већа, спроводе поступак нострификације дипломе, односно еквиваленције стране школске јавне исправе. У случају да не постоји одговарајућа виша школа која образује такав профил, признавање исправа обавља Министарство просвете и спорта, на основу мишљења стручне комисије коју именује министар просвете.

У процесу реформи образовања предвиђа се и трансформација садашњих виших школа у високошколских институција, какав већ имају у појединим бившим републикама СФРЈ. Ми се још не суочавамо са проблемом признавања диплома виших школа, али у тренутку када се заврши процес реформе образовања и у нашој земљи, такав про-

блем ће се појавити, и с тога би у случајевима признавања диплома виших школа из држава бивших република СФРЈ, а евентуално и из других држава, проблем требало решавати тако што виши степен образовања треба признати подносиоцима према старим програмима.

Дипломе које су стечене у иностранству као први степен дипломских студија, што је садашњим Законом о универзитету предвиђено и код нас, упоредиве су са нашим програмима виших школа, те је и њих приликом признавања потребно третирати као виши степен образовања, односно као диплому више школе, према тада важећим програмима.

Такође, неопходно је одредити надлежност за признавање и једних и других диплома.

Могуће решење је да надлежност за поступке признавања убудуће преузме одговарајућа високошколска установа, која би тај поступак вршила уз стриктно поштовање правила ЕУ. Захтеве за признавање у том случају прикупљало би Министарство просвете и спорта (а можда и нека друга институција која би била установљена), а затим их прослеђивало надлежној високошколској установи, одговарајућој за конкретну област. Уколико таква високошколска установа не постоји, министарство/институција би формирало стручну комисију и обавило признавање.

3.4. Нострификација/признавање високошколских диплома

Према садашњем Закону о универзитету („Сл. гласник РС“, број 21/02), поступак ностри-

фикације дипломе, односно утврђивања еквивалентности стране школске јавне исправе обавља одговарајући факултет, а уколико нема одговарајућег факултета, односно студијске групе, тај посао обавља универзитет.

Искуства подносилаца захтева за нострификацију на високошколским установама указују на недовољну ефикасност у доношењу решења.

Чињеница је да многе високошколске институције не узимају у обзир одредбе Закона о управном поступку, тако да се крше рокови за издавање решења о нострификацији, обрачунавају се несразмерни трошкови, долази до дуплирања поступака јер нема централне базе захтева која би свим високошколским институцијама омогућавала проверу да ли се сличан захтев већ налази у некој другој установи, Министарству просвете и спорта не достављају се редовно решења о нострификацијама извршеним на факултетима, а ни само Министарство не врши редовно увид у документацију приспелу са факултета.

Независно од тога које ће од наведених решења бити прихваћено, јасно је да нема основа да се мења досадашња пракса признавања периода студирања на високошколским институцијама.

Могућа решења

I

У случају да новим законом признавање остане и даље у надлежности високошколских институција и да заинтересовано лице захтев подноси директно високошколској институцији, потребно

је да влада/министарство организује стручно оспособљавање експерата у области признавања високошколских диплома, како ради упознавања са управним поступком, тако и ради упознавања самог поступка признавања, који би требало дефинисати новим законом.

II

Друго могуће решење јесте да се при Министарству реорганизује већ постојеће одељење за нострификацију, које сада обавља послове око признавања страних сведочанстава основних и средњих школа, као и страних диплома виших школа које не постоје у нашем образовном систему. То проширено одељење би *обављало послове признавања за различите сврхе.*

Одељење за признавање би обављало следеће задатке:

1. Признавање степена образовања.
2. Признавање завршене основне, завршене средње школе.
3. Издавање мишљења у вези са признавањем стручних квалификација у области образовања.
4. Централно преузимање захтева за *признавање високошколских исправа* (чиме би се обезбедило благовремено доношење одлука и повећала ефикасност, јер је у складу са директивама ЕЕЗ рок за окончање поступка признавања, од тренутка комплетирања документације, четири месеца).

У складу са наведеним под бројем 4, могућа су два решења:

- а) да одељење за признавање преузме на себе цео управни поступак, а садржинску одлуку о признавању препусти (стручној) комисији професора са одговарајуће високошколске институције, којој би захтев са документацијом био прослеђен и која би била дужна да у прописаном року достави своју одлуку.
 - б) да одељење за признавање само прикупи документацију подносиоца захтева, а потом исту проследи одговарајућој високошколској институцији која би спровела цео поступак признавања, укључујући и управни поступак, а затим Министарству доставила примерак одлуке ради евиденције.
5. Обављање послова надзора над применом одредаба Закона о признавању. Додатно би се, уз примену Закона о општем управном поступку, уредила сва питања везана за поступак спровођења заштите.
 6. Обезбеђивање информација којима располаже ENIC центар, које смо у обавези да обезбедимо у складу са чланом IX–2 и X–3 Лисабонске конвенције, према којима свака држава потписница треба да формира и одржава националне информативне центре који могу равноправно да учествују у мрежи таквих центара.
 7. Установљавање библиотеке (медијатеке) отвореног типа са јаком информационом подршком, где би корисници сами, уз помоћ стручне особе, тражили потребне информације.

8. Припрема водича о поступку академског признавања диплома.

III

Треће могуће решење јесте да се при Сектору за више и високо образовање Министарства просвете и спорта формира Група за признавање високошколских исправа која би обављала послове наведене у „другом могућем решењу“ под свим тачкама, осим тачке 2.

IV

Четврто могуће решење јесте оснивање Међуресорне агенције за признавање иностраних сведочанстава при Влади РС. Агенцији би били поверени послови признавања иностраних сведочанстава (које сада обавља Министарство просвете), централно прикупљање захтева и целокупан управни поступак за признавање високошколских диплома, с тим што би примљене захтеве прослеђивала комисији надлежне високошколске институције, која би одлучивала о признавању и била у обавези да одлуку достави Агенцији у одређеном року.

Поред тога, Агенција би обављала и све друге послове који су наведени као послови проширеног Одељења за признавање страних школских исправа при Министарству просвете.

V

Пето решење јесте да Агенција преузме поступак признавања страних школских исправа само

у делу који се односи на високошколско образовање, док би признавање сведочанстава основних и средњих школа вршило постојеће одељење Министарства просвете и спорта.

*

* *

У досадашњем тексту дат је организациони приказ поступка признавања страних школских исправа, но од примарне важности за успостављање и промовисање Европске зоне високог образовања у свету је усвајање система лако разумљивих и упоредивих академских звања.

Да би се унапредила способност за запошљавање европских грађана и међународна конкурентност европског система образовања, а ради ефикаснијег и квалитетнијег признавања квалификација и академског образовања, неопходно је уједначити академске степене, који се разликују у националним системима високог образовања, као и имплементирати диплома супплемент (додатак дипломи). Не треба заборавити да је у циљу унапређења најшире могуће мобилности студената потребно успоставити систем кредита ECTS.

4. ПРИЗНАВАЊЕ КВАЛИФИКАЦИЈА ИЗБЕГЛИХ, РАСЕЉЕНИХ ЛИЦА И ЛИЦА СА СТАТУСОМ ИЗБЕГЛИЦЕ

Посебну категорију представља признавање квалификација избеглим и расељеним лицима.

Лисабонском конвенцијом је предвиђено да свака од потписница усаврши процедуру оцењивања којом би се лакше утврдило да ли избеглице, расељена лица и лица са статусом избеглица, испуњавају услове за приступ високом образовању или приступ радним активностима, чак и у оним случајевима када се стечене квалификације ових лица не могу доказати одговарајућом документацијом. Свака од земаља потписница треба да предузме све расположиве мере у оквиру властитог образовног система како би остварила овакву тенденцију.

5. ПРИЗНАВАЊЕ ИСПРАВА ВОЈНИХ ШКОЛА

Признавање јавних исправа иностраних војних школа регулише Закон о војним школама и војним научно–истраживачким установама („Службени лист СРЈ“, број 80/94, 85/94 и 74/99). Војне школе су средње војне школе и високе војне школе.

Војна школа спроводи поступак нострификације сведочанства – дипломе стечене у иностраној војној школи. Ако у СРЈ нема одговарајуће војне школе, нострификацију дипломе, утврђивање стручног назива и утврђивање еквивалентности јавне исправе иностране војне школе обавља начелник Генералштаба ВЈ. Начин и поступак нострификације диплома стечених у иностраним војним школама и утврђивање њихове еквивалентности ближе се уређује статутом високих и средњих војних школа.

У нашој земљи постоји одвојен систем школовања сагласно наведеном Закону о војним школама и војним научноистраживачким установама.

Како до сада нису постојали прописи који би омогућавали уподобљавање стеченог образовања у овим школама са стеченим образовањем у школама које су у систему образовања, било би потребно уредити ову материју како би се омогућило признавање права на даље школовање или права на запошљавање лицу које је стекло исправу у војној школи.

У зависности од тога како се буде решило ово питање, на одговарајући начин уредиће се и питање признавања страних школских војних исправа.

6. ПРИЗНАВАЊЕ ИСПРАВА ВЕРСКИХ ШКОЛА

Постоје средње и високе верске школе различитих конфесија, и оне припадају одвојеном систему. До средине деведесетих година Закон о верским заједницама је уређивао материју везану за верске школе, међутим од када је стављен ван снаге, ова материја није више регулисана законом.

До сада нису постојали прописи који би омогућавали уподобљавање стеченог образовања у овим школама са стеченим образовањем у школама које су у систему образовања. Било би потребно уредити ову материју како би се омогућило признавање права на даље школовање или права на запошљавање лицу које је стекло исправу у верској школи.

У зависности од тога како се буде решило ово питање, на одговарајући начин уредиће се и питање признавања исправа страних верских школа.

Извори

Izhodišča in možne rešitve za ureditev področja no-strifikacije v tujini pridobljenih spričeval, Ministerstvo za šolstvo, znanost in šport, Ljubljana, Republika Slovenija, 2001.

Zakon o postopku priznavanja kvalifikacij državljanom držav članic EU za opravljanje reguliranih poklicev oziroma reguliranih poklicnih dejavnosti v Republiki Sloveniji („Uradni list RS“, št. 21–909/2002).

Европски универзитет 2010?, Алтернативна академска образовна мрежа, Београд, 2001.

Извештаји са годишњих састања ENIC/NARIC мреже (линк са сајта Министарства просвете и спорта РС).

Документација Министарства просвете и спорта Републике Србије

(www.mps.sr.gov.yu).

ПРИЛОГ I
КОНВЕНЦИЈА О ПРИЗНАВАЊУ
КВАЛИФИКАЦИЈА ИЗ
ОБЛАСТИ ВИСОКОГ
ОБРАЗОВАЊА У РЕГИОНУ
ЕВРОПЕ

Лисабон, 11. IV 1997.

Земље потписнице ове конвенције,

Свесне чињенице да је право на образовање елементарно људско право и да високо образовање, које служи као средство стицања и унапређења знања, представља изузетно велико културно и научно благо како појединаца тако и друштва;

Смањрајући да високо образовање треба да игра виталну улогу у промовисању мира, међусобног разумевања и толеранције и стварању узајамног поверења међу народима и нацијама;

Смањрајући да велика разноврсност образовних система на подручју Европе одражава њену културну, друштвену, политичку, филозофску, верску и економску разноврсност, што је изузетно благо кога треба у потпуности уважавати;

У жељи да омогуће становништву читавог региона да у потпуности искористи велику вредност разноврсности тако што ће житељима сваке државе и студентима образовних институција сваке од земаља потписница олакшати приступ обра-

зовним ресурсима других земаља потписница, тачније тако што ће олакшати њихова настојања да наставе своје образовање или доврше одређени период студија у институцијама високог образовања других земаља потписница;

Смаирајући да признавање завршених студија, сертификата, диплома и звања стечених у другој земљи европског региона представља важну меру у промовисању академске мобилности између земаља потписница;

Придајући велику важност принципу институционалне аутономије и свесне потребе очувања и заштите овог принципа;

Уверене да је непристрасно признавање квалификација кључни елемент права на образовање и друштвене одговорности;

Имајући у виду конвенције Савета Европе и UNESCO-а које се тичу академског признавања у Европи:

Евројску конвенцију о једнакости диплома које воде стицању права пријема на Универзитете (1953, ETS No. 15) и *њен Протокол* (1964, ETS No. 49);

Евројску конвенцију о једнакости дужине трајања универзитетских студија (1956, ETS No. 21);

Евројску конвенцију о академском признавању универзитетских квалификација (1959, ETS No. 32);

Конвенцију о признавању студија, диплома и звања у области високог образовања у државама региона Европе (1979);

Европску конвенцију о ојшшој једнакости дужине шрајања универзитетских студија (1990, ETS No. 138);

Имајући шакође у виду „Међународну конвенцију о признавању студија, диплома и звања у области високог образовања у арапским и европским државама које се граниче са Медитераном“ (1976) усвојену у оквиру UNESCO-а, а која делимично обухвата академско признавање у Европи;

Водећи рачуна о томе да ову Конвенцију такође треба разматрати у контексту UNESCO-вих конвенција и Међународних препорука које се одnose на друге регионе света, као и у контексту потребе за бољом разменом информација између тих региона;

Свесне опсежних промена у области високог образовања у региону Европе од времена усвајања поменутих Конвенција, промена које су довеле до знатно увећане диверзификације унутар националних система високог образовања и међу њима, као и потребе за прилагођавањем правних средстава и поступака који би одразили ове правце развоја;

Свесне потребе за изналажењем заједничких решења за практичне проблеме признавања у региону Европе;

Свесне потребе за побољшањем текућих поступака признавања и потребе да се они учине транспарентнијим и боље прилагођеним актуелној ситуацији у којој се налази високо образовање у региону Европе;

Уверене у позитиван значај Конвенције израђене и усвојене под заједничким покровитељством Савета Европе и UNESCO-а, која обезбеђује оквир за даљи развој поступака признавања у региону Европе;

Свесне важности обезбеђивања сталних механизма имплементације у циљу спровођења принципа и одредби ове Конвенције;

Усвојиле су следеће:

Глава I: Дефиниције

Члан I

За потребе ове Конвенције, следећи појмови имаће следеће значење:

Присѣуи (високом образовању)

Право квалификованих кандидата да конкуришу и буду узети у обзир за пријем у институције високог образовања.

Пријем (у инстѣиѣуиѣ и ѣроѣраме високоѣ образовања)

Акт омогућавања квалификованим кандидатима да похађају високошколске студије у датој институѣији и/или у оквиру датог програма, или систем којим се то омогућује.

Оцењивање (инстѣиѣуиѣији или ѣроѣрама)

Процес којим се установљава образовни квалитет институѣији или програма високог образовања.

Оцењивање (индивидуалних квалификаѣији)

Писмена оцена или евалуација индивидуалних квалификаѣији стечених у иностранству од стране надлежног тела.

Ус̄ӣанова надлежна за њризнавање

Тело званично овлашћено да доноси обавезујуће одлуке о признавању квалификација стечених у иностранству.

Високо образовање

Све врсте студијских курсева или групе студијских курсева, обуке или обучавања за научна истраживања на нивоу вишем од средњег, који одговарајуће надлежне установе земље потписнице признају као део свог система високог образовања.

Инс̄ӣӣӣуција високог̄ образовања

Установа за стицање високог образовања коју надлежна установа земље признаје као део свог система високог образовања.

Програм високог̄ образовања

Студијски курс који надлежна установа земље потписнице признаје као део свог система високог образовања и чије завршавање обезбеђује студенту квалификацију високог образовања.

Период с̄ӣудија

Сваки део програма високог образовања који је био оцењен и документован, и који, иако сам по себи не представља комплетни програм студи-

ја, представља значајну потврду знања или способности.

Квалификација

а) Квалификација високог образовања

Свако звање, диплома или други сертификат издат од стране надлежне установе који сведочи о успешном завршетку програма високог образовања.

б) Квалификација која омогућава приступ високом образовању

Свака диплома или други сертификат издат од стране надлежних власти који сведочи о успешном завршетку образовног програма и даје носиоцу квалификације право да се кандидује за приступ високом образовању (упор. дефиницију приступа).

Признавање

Званична потврда надлежне установе о вредновању образовне квалификације стечене у иностранству ради приступања образованим и/или радним активностима.

Захтеви

а) Општи захтеви

Услови који у свим случајевима морају бити испуњени да би био омогућен приступ високом школству или датом нивоу истог, или да би се стекла квалификација високог образовања на датом нивоу.

б) Посебни захтеви

Услови који, поред општих захтева, морају бити испуњени да би се остварио пријем на одређени програм високог образовања или да би се стекла посебна квалификација високог образовања у одређеној области студија.

Глава II: Надлежност установа

Члан II-1

1. Тамо где је централна власт земље потписнице овлашћена да доноси одлуке о случајевима признавања, ту земљу потписницу треба одмах обавезати одредбама ове Конвенције и предузети неопходне мере да би се осигурала њихова примена на њеној територији.

2. Тамо где се доношење одлука у погледу признавања налази у надлежности конститутивних делова земље потписнице, земља потписница дужна је да једном од тела код којих ће Конвенција бити депонована упути кратку изјаву о својим конститутивним деловима или структури у време потписивања Конвенције или при депоновању инструмената ратификације, усвајања, одобравања или приступа овој Конвенцији, или након тога. У том случају, надлежни органи конститутивних делова земље потписнице који буду тако означени предузеће неопходне мере како би обезбедили имплементацију одредаба ове Конвенције на својој територији.

3. Тамо где је доношење одлука у погледу признавања у надлежности појединачних образовних институција или других тела, свака земља потписница у складу са својом конститутивном струк-

туром пренеће текст ове Конвенције тим институцијама или телима и предузеће све потребне кораке да подстакне повољно разматрање и примену њених одредби.

4. Одредбе параграфа 1 и 2 овог Члана примењиваће се, *mutatis mutandis*, на обавезе земаља потписница које проистичу из следећих чланова ове Конвенције.

Члан II–2

У време потписивања или приликом депоновања инструмента ратификације, усвајања, одобравања или приступа Конвенцији, или након тога, свака држава, Света столица или Европска заједница обавестиће било депонента ове Конвенције било органе овлашћене да доносе различите врсте одлука у погледу признавања.

Члан II–3

Одредбе ове Конвенције не могу дерогирати било какве повољније одредбе које се тичу признавања квалификација издатих у некој од земаља потписница, а које су садржане или проистичу из постојећих или будућих уговора којих земља потписница ове Конвенције јесте или може постати потписница.

Глава III: Основни принципи који се тичу оцењивања квалификација

Члан III–1

1. Носиоци квалификација издатих у некој од земаља потписница имаће, по поднетом захтеву одговарајућем телу, адекватан приступ оцењивању тих квалификација.

2. У овом погледу неће бити никакве дискриминације по било ком основу као што је кандидатов пол, раса, боја коже, хендикепираност, језик, вероисповест, политичко или друго убеђење, национално, етничко или друштвено порекло, припадност националној мањини, имовински, статус по рођењу или неки други, или на основу било којих других околности које нису меродавне за квалификацију чије се признавање тражи. Да би осигурала ово право, свака од земаља потписница обавезује се да начини одговарајуће уредбе о оцењивању молбе за признавање квалификација искључиво на основу стечених знања и способности.

Члан III–2

Свака од земаља потписница обезбедиће да процедуре и критеријуми који се користе при оцењивању и признавању квалификација буду транспарентни, кохерентни и поуздани.

Члан III–3

1. Одлуке о признавању треба доносити на основу одговарајућих информација о квалификацијама чије се признавање тражи.

2. На првом месту, одговорност за прибављање адекватних информација сноси кандидат који треба да обезбеди такве правоваљане информације.

3. Независно од одговорности кандидата, институције које су издале поменуте квалификације имаће дужност да, поступајући по захтеву кандидата и у разумном року, пруже релевантне информације носиоцу квалификација, институцији или надлежним установама земље у којој се признавање тражи.

4. Земље потписнице треба да упуте или подстакну све образовне институције у оквиру својих

образовних система да удовоље сваком разумном захтеву за информацијама потребним ради оцењивања квалификација стечених у поменутиим институцијама.

5. Одговорност да докаже да пријава не испуњава релевантне захтеве, сноси тело које предузима оцењивање.

Члан III–4

Свака земља потписница ће, да би олакшала признавање квалификација, обезбедити адекватне и јасне информације о свом образовном систему.

Члан III–5

Одлуке о признавању биће донете у оквиру разумног временског рока који ће унапред одредити установа надлежна за признавање, а који ће се рачунати од тренутка када све неопходне информације о предмету постану доступне. Уколико се признавање ускраћује, морају се навести разлози за одбијање признавања квалификације и дати информације у вези са потребним мерама које кандидат може предузети како би стекао признање у следећој етапи. Уколико је признавање ускраћено, или није донета никаква одлука, кандидат може поднети жалбу у одговарајућем временском року.

Глава IV: Признавање квалификација којима се стиче приступ високом образовању

Члан IV–1

Свака од земаља потписница признаће оне квалификације издате у другим земљама потписницама које испуњавају опште услове за приступ

високом образовању у тим земљама, а у циљу приступања програмима из области свог система високог образовања, осим ако се не утврди да постоји суштинска разлика између општих услова приступа у земљи у којој је стечена квалификација и у земљи у којој се тражи њено признавање.

Члан IV–2

У сваком другом случају, за земљу потписницу ће бити довољно да по поднетом захтеву омогући носиоцу квалификације издате у некој од других земаља потписница да добије стручну оцену квалификације, и одредбе чл. IV–1 примењиваће се *mutatis mutandis* на такав случај.

Члан IV–3

Тамо где квалификација омогућава приступ само посебним типовима институција или програма високог образовања у земљи потписници у којој је стечена, свака друга земља потписница одобриће носиоцу таквих квалификација приступ сличним посебним програмима у институцијама које припадају њеном систему високог образовања, осим ако се не утврди да постоји суштинска разлика између услова приступа у земљи у којој је квалификација стечена и у земљи у којој се тражи њено признавање.

Члан IV–4

Тамо где пријем у одређене програме високог образовања, поред општих услова приступа, зависи од испуњења посебних услова, надлежне установе земље потписнице о којој је реч могу било прописати додатне услове носиоцима квалификација стечених у другим земљама било оценити да ли кандидати са квалификацијама стеченим у дру-

гим земљама потписницама испуњавају еквивалентне услове.

Члан IV–5

Тамо где сертификати о завршеној школи, у земљи потписници у којој су стечени, обезбеђују приступ високом школству само у комбинацији са додатним квалификационим испитима као предсловима за приступ, друге потписнице могу тај приступ условити истим тим захтевима или понудити алтернативу у оквиру својих образовних система, како би се задовољили ти додатни услови. Свака држава, Света столица или Европска заједница може, у тренутку потписивања или приликом депоновања инструмента ратификације, усвајања, одобравања или приступа овој Конвенцији, или након тога, обавестити једно од тела код којих је она депонована, да ће искористити погодности одређеног става овог члана, наводећи име земље потписнице у погледу које намерава да примени овај члан, као и одговарајуће разлоге за то.

Члан IV–6

Без кршења одредаба чланова IV–1, IV–2, IV–3, IV–4 и IV–5, пријем у дату институцију високог образовања, или дати програм у оквиру такве институције, може бити ограничен или селективан. У случајевима када је пријем у институцију и/или програм високог образовања селективан, процедуре пријема треба одредити тако да се обезбеди да се оцењивање квалификација стечених у иностранству спроведе у складу са принципима праведности и недискриминације описаним у Глави III.

Члан IV–7

Без кршења одредаба чланова IV–1, IV–2, IV–3, IV–4 и IV–5, пријем у дату институцију високог

образовања може се условити кандидатовим показивањем довољног познавања језика или језика наставе у дотичној институцији или осталих назначених језика.

Члан IV–8

У земљама потписницама у којима се право на приступ високом образовању може стећи на основу нетрадиционалних квалификација, сличне квалификације стечене у другим земљама потписницама биће оцењене на сличан начин као нетрадиционалне квалификације стечене у земљи потписници у којој се тражи признавање.

Члан IV–9

У сврху пријема у програме високог образовања, свака од земаља потписница спровешће признавање квалификација које издају иностране образовне институције које раде на њеној територији зависно од посебних услова националног законодавства или посебних споразума закључених са матичном земљом потписницом таквих институција.

Глава V: Признавање одређених периода студија

Члан V–1

Свака од земаља потписница признаће одређене периоде студирања у оквиру програма високог образовања у другој земљи потписници. То признавање обухватиће такве периоде студирања усмерене на завршетак високошколског програма у земљи потписници у којој се признавање тражи, осим ако се не утврди да постоји суштинска разлика између периода студирања окончаних у другој земљи потписници и дела високообразовног

програма који би те периоде заменио у земљи потписници у којој се тражи признавање.

Члан V–2

У сваком другом случају, за земљу потписницу ће бити довољно да по поднетом захтеву омогући особи која је окончала период студирања у оквиру програма високог образовања у другој земљи потписници да добије оцену тог периода студирања и одредбе члана V–1 примениће се *mutatis mutandis* у том случају.

Члан V–3

Свака од земља потписница треба да посебно олакша признавање периода студирања:

а) уколико је постојао претходни споразум између, с једне стране институције високог образовања или надлежне установе одговорне за релевантан период студирања и, с друге стране, институције високог образовања или надлежне установе одговорне за признавање које се тражи; и

б) уколико је институција високог образовања у којој је период студирања окончан издала сертификат или уверење о похађаној настави и положеним испитима који сведоче да је студент успешно испунио постављене услове за дати период студирања.

Глава VI: Признавање високошколских квалификација

Члан VI–1

У мери у којој је одлука о признавању заснована на знању и способностима осведоченим у квалификацијама високог образовања, свака од земаља потписница признаће квалификације висо-

ког образовања додељене у другој земљи потписници, осим ако се не утврди да постоји суштинска разлика између квалификације чије се признавање тражи и одговарајуће квалификације у земљи потписници у којој се оно тражи.

Члан VI–2

У сваком другом случају, биће довољно да земља потписница по поднетом захтеву омогући носиоцу квалификације високог образовања која је издата у некој од других земаља потписница да добије оцену те квалификације и одредбе члана VI–1 примениће се *mutatis mutandis* на такав случај.

Члан VI–3

Признавање у једној од земаља потписница квалификације високог образовања која је издата у другој земљи потписници имаће једну или обе од следећих последица:

а) приступ даљим студијама високог образовања, укључујући релевантне испите и/или припреме за докторат под истим условима који важе за носиоце квалификација у земљи потписници у којој се тражи признавање;

б) коришћење академске титуле у складу са законима и прописима земље потписнице или надлежност над тим коришћењем у земљи потписници у којој се тражи признавање.

Поред тога, признавање ће олакшати приступ тржишту рада које подлеже законима и прописима земље потписнице или је у надлежности земље потписнице у којој се тражи признавање.

Члан VI–4

Оцена квалификације високог образовања издате у другој земљи потписници, од стране неке земље потписнице, може бити у виду:

- а) уопштеног мишљења за потребе запослења;
- б) мишљења упућеног образовној институцији у циљу пријема у њене програме;
- в) мишљења упућеног било којој другој установи надлежној за признавање.

Члан VI–5

Свака земља потписница може признати квалификације високог образовања које су издате у иностраним образовним институцијама које делују на њеној територији зависно од посебних услова националног законодавства или посебних споразума закључених са матичном земљом потписницом таквих институција.

Глава VII: Признавање квалификација избеглица, расељених лица и лица са статусом избеглице

Члан VII

Свака земља потписница предузеће све изводљиве и разумне кораке у оквиру властитог образовног система и у складу са његовим конститутивним, правним и регулативним одредбама како би усавршила процедуре праведног и ефикасног оцењивања да ли избеглице, расељена лица и лица са статусом избеглица испуњавају релевантне услове за приступ високом образовању, даљим програмима високог образовања или радним активностима, чак и у случајевима када се квалификације стечене у једној од земаља потписница не могу доказати одговарајућом документацијом.

Глава VIII: Информације о оцењивању институција и програма високог образовања

Члан VIII–1

Свака земља потписница треба да обезбеди адекватне информације о свакој институцији која припада њеном систему високог образовања и о сваком програму који воде те институције, како би надлежним установама других земаља потписница омогућиле да констатују да ли квалитет квалификација издатих у тим институцијама оправдава признавање у земљи потписници у којој се признавање тражи. Такве информације ће бити достављене у следећем виду:

а) У случају земаља потписница које имају установљен систем формалног оцењивања институција и програма високог образовања: информације о методима и резултатима овог оцењивања и стандардима квалитета специфичног за сваку поједину врсту стицања квалификација високог образовања или програма који воде ка стицању тих квалификација;

б) У случају земаља потписница које још нису установиле систем формалног оцењивања институција и програма високог образовања: информације о признавању различитих квалификација стечених у било којој институцији високог образовања или у оквиру неког програма високог образовања који припада њиховим системима високог образовања.

Члан VIII–2

Свака земља потписница донеће адекватне одредбе у вези са развијањем, одржавањем и обезбеђивањем:

а) прегледа различитих типова институција високог образовања које припадају њеном високошколском систему са својственим карактеристикама сваког појединачног типа институције;

б) списка признатих институција (јавних и приватних) које припадају њеном систему високог образовања уз указивање на овлашћења тих институција да доделе различите врсте квалификација и услова за приступ сваком поједином типу институције и програма;

в) описа програма високог образовања;

г) списка образовних институција смештених изван њене територије које земља потписница сматра делом свог образовног система.

Глава IX: Информације у вези са проблемима признавања

Члан IX–1

Да би се олакшало признавање квалификација на пољу високог образовања, земље потписнице ће се обавезати да установе транспарентне системе за целовит опис стечених квалификација.

Члан IX–2

1. Признајући потребу за релевантном, прецизном и актуелном информацијом, свака земља потписница ће установити или одржавати национални информациони центар и обавестити једно од тела код којих је Конвенција депонована о установљавању таквог центра или о свим променама у вези с тим.

2. У свакој земљи потписници, национални информациони центар треба да:

а) олакша приступ овлашћеним и прецизним информацијама о систему високог образовања и квалификацијама високог образовања у земљи у којој се налази;

б) олакша приступ информацијама о системи-ма високог образовања и квалификацијама других земаља потписница;

в) пружи мишљење или информације у вези са проблемима признавања и оцењивања квалификација у складу са националним законима и прописима.

3. Сваки национални информациони центар треба да има на располагању неопходна средства која ће му омогућити да испуни своје функције.

Члан IX–3

Земље потписнице ће преко националних информационих центара или на неки други начин унапређивати коришћење Додатка о дипломама UNESCO-а или Савета Европе или неког другог сличног документа од стране институција високог образовања земаља потписница.

Глава X: Механизми имплементације

Члан X–1

Следећа тела имаће задатак да надзиру, унапређују и олакшавају имплементацију ове Конвенције:

а) Комитет Конвенције о признавању квалификација у области високог образовања у региону Европе;

б) Европска мрежа националних информационих центара о академској мобилности и призна-

вању (ENIC Network) установљена одлуком Комитета министара Савета Европе 9. VI 1994. и Регионалног комитета за Европу UNESCO-а 18. VI 1994.

Члан X–2

1. Комитет Конвенције о признавању квалификација у области високог образовања у региону Европе (у даљем тексту: Комитет) се овим установљава. Он ће се састојати од по једног представника сваке земље потписнице.

2. У сврху примене Члана X–2, термин „земља потписница“ неће се примењивати на Европску заједницу.

3. Државе поменуте у члану XI–1.1. и Света столица, уколико се не налазе међу земљама потписницама ове Конвенције, Европска заједница и председник ENIC Network-а могу учествовати на састанцима Комитета као посматрачи. Представници владиних и невладиних организација ангажованих на пољу признавања квалификација у региону Европе такође могу бити позвани да посете састанке Комитета као посматрачи.

4. Председник Регионалног комитета UNESCO-а за примену Конвенције о признавању студија, диплома и звања у области високог образовања у државама које припадају региону Европе биће позван да учествује на састанцима Комитета као посматрач.

5. Комитет ће унапређивати примену ове Конвенције и надгледати њену имплементацију. У том циљу он, вољом већине земаља потписница, може да усвоји препоруке, декларације, протоколе и видове деловања доказане у пракси како би показао пут надлежним органима земаља потписница за

имплементацију ове Конвенције и разматрање захтева за признавање квалификација високог образовања. Иако ти документи неће бити обавезујући за земље потписнице, оне треба да уложе велике напоре да их примене, скрену пажњу надлежних установа на поменуте текстове и подстакну њихову примену. Комитет ће затражити мишљење ENIC Network-а пре доношења својих одлука.

6. Комитет ће извештавати релевантна тела Савета Европе и UNESCO-а.

7. Комитет ће одржавати везе са Регионалним Комитетом UNESCO-а за примену конвенција о признавању студија, диплома и звања из области високог образовања усвојених под покровитељством UNESCO-а.

8. Већина земаља потписница сачињаваће кворум.

9. Комитет ће усвојити свој статут. Састајаће се на редовним седницама барем сваке три године. Комитет ће се по први пут састати у року од годину дана након ступања ове Конвенције на снагу.

10. Секретаријат Комитета ће бити заједнички поверен Генералном секретару Савета Европе и главном директору UNESCO-а.

Члан X–3

1. Свака од земаља потписница ће као члана Европске мреже националних информационалних центара о академској мобилности и признавању квалификација (ENIC Network) наименовати национални информационални центар установљен или одржаван у складу са чланом IX–2. У случајевима

када су у земљи потписници у складу са чланом IX–2 установљени или се одржавају различити национални центри, сви они биће чланови Мреже, али ће такви национални информациони центри располагати само једним гласом.

2. ENIC Network ће, захваљујући свом саставу ограниченом на националне информационе центре земаља потписница Конвенције, потпомагати и учествовати у практичној имплементацији Конвенције, коју ће спроводити надлежне националне установе. Мрежа ће се окупљати барем једанпут годишње на пленарној седници. Мрежа ће изабрати свог председника и администрацију у складу са повереним мандатом.

3. Секретаријат ENIC Networka ће бити заједнички поверен генералном секретару Савета Европе и генералном директору UNESCO-а.

4. Земље потписнице ће преко ENIC Network сарађивати са националним информационим центрима других земаља потписница, нарочито тако што ће им омогућавати да прикупе све информације корисне за националне информационе центре у активностима које су у вези са признавањем академских диплома и академском мобилношћу.

Глава XI: Завршне одредбе

Члан XI–1

1. Ову Конвенцију могу потписати:
 - а) државе чланице Савета Европе
 - б) државе чланице европског региона UNESCO-а

ц) било која друга потписница, држава уговорница или земља потписница Европске конвенције о култури Савета Европе и/или потписница Конвенције UNESCO-а о признавању студија, диплома и звања у области високог образовања у државама које припадају региону Европе, која је позвана на Дипломатску конференцију којој је поверено усвајање ове Конвенције.

2. Те државе и Света столица могу изразити своју спремност да се обавежу:

а) потписом који не условљава ратификацију, усвајање или одобравање; или

б) потписом који је подложен ратификацији, усвајању или одобравању, а кога прати ратификација, усвајање или одобравање; или

в) приступањем Конвенцији.

3. Потписи ће бити депоновани код једног од предвиђених тела. Инструменти ратификације, усвајања, одобравања или приступања овој Конвенцији биће депоновани код једног од тих тела.

Члан XI–2

Ова Конвенција ће ступити на снагу првог дана у месецу по истеку једномесечног периода од тренутка када пет држава, укључујући најмање три државе чланице Савета Европе и/или европског региона UNESCO-а изразе своју спремност да се обавежу Конвенцијом. За сваку другу државу она ће ступити на снагу првог дана у месецу по истеку једномесечног периода од датума њиховог пристања да буду обавезане овом Конвенцијом.

Члан XI–3

1. Након ступања ове Конвенције на снагу, свака држава осим оних које потпадају под једну

од категорија набројаних у члану XI–1, може да затражи приступање Конвенцији. Сваки захтев у овом смислу биће упућен једном од тела код којих је Конвенција депонована, који ће га проследити земљама потписницама најмање три месеца пре састанка Комитета Конвенције о признавању квалификација у области високог образовања у региону Европе. Тело код кога је Конвенција депонована ће такође информисати Комитет министара Савета Европе и Извршни одбор UNESCO-а.

2. Одлука да се држава која упути такав захтев позове да приступи овој Конвенцији биће донета на основу двотрећинске сагласности земаља потписница.

3. Након ступања на снагу ове Конвенције, Европска заједница може јој приступити на основу захтева својих чланица који ће бити упућен једном од тела код којих је Конвенција депонована. У овом случају, члан XI–3.2. се неће примењивати.

4. Што се тиче било које државе која приступа или Европске заједнице, Конвенција ће ступити на снагу првог дана у месецу по истеку једномесечног периода по полагању инструмента приступања Конвенцији код једног од тела код кога је она депонована.

Члан XI–4

1. Земље потписнице ове Конвенције које су истовремено земље потписнице једне или више следећих конвенција:

Европска конвенција о једнакости диѣлома које воде стишању љрава љријема на Универзитете (1953, ETS No. 15), и њен Протокол (1964, ETS No. 49);

Евројска конвенција о једнакости дужине ирајања универзитетских студија (1956, ETS No. 21);

Евројска конвенција о академском признавању универзитетских квалификација (1959, ETS No. 32);

Међународна конвенција о признавању студија, дијлома и звања у области високог образовања у арајским и евројским државама које се граниче са Медитераном (1976);

Конвенција о признавању студија, дијлома и звања у области високог образовања у државама које припадају региону Евроје (1979);

Евројска конвенција о ошћој једнакости дужине ирајања универзитетских студија (1990, ETS 138)

а) примениће одредбе ове Конвенције у својим узајамним односима;

б) наставиће са применом горе наведених конвенција чије су потписнице у односима са другим државама потписницама тих конвенција али не и ове Конвенције.

2. Земље потписнице ове Конвенције обавезне су да се уздрже од потписивања било које од конвенција поменутих у параграфу 1, чије већ нису потписнице, са изузетком Међународне конвенције о признавању студија, диплома и звања у области високог образовања у арајским и европским државама које се граниче са Медитераном.

Члан XI-5

1. Свака држава може, у тренутку потписивања или депоновања својих инструмената ратификације, усвајања, одобравања или приступања

Конвенцији, одредити подручја на која ће се применити ова Конвенција.

2. Свака држава може било кад касније, изјавом упућеном једном од тела код којих је Конвенција депонована, проширити примену ове Конвенције на било које друго подручје наведено у изјави. Што се тиче тог подручја, на такво подручје Конвенција ће ступити на снагу првог дана у месецу по истеку једномесечног периода од тренутка када тело код кога је Конвенција депонована прими такву изјаву.

3. Свака изјава дата у смислу претходна два параграфа може бити опозвана у погледу сваке територије одређене таквом изјавом поднеском упућеним једном од тела код којих је Конвенција депонована. Опозив ће постати правоснажан првог дана у месецу по истеку једномесечног периода од дана пријема таквог поднеска од стране дотичног тела.

Члан XI–6

1. Свака земља потписница, у било ком тренутку, може иступити из ове Конвенције путем објаве упућене једном од тела код којих је она депонована.

2. Такво иступање постаће правоснажно првог дана у месецу по истеку временског периода од дванаест месеци од дана пријема обавештења од стране дотичног тела. Ипак, такво отказивање неће утицати на одлуке о признавању претходно донете на основу одредби ове Конвенције.

3. У погледу прекида или суспензије правоваљаности ове Конвенције као последица кршења одредбе битне за испуњење циља или сврхе ове

Конвенције од стране земље потписнице, поступиће се у складу са међународним правом.

Члан XI–7

1. Свака држава, Света Столица или Европска заједница може, у тренутку потписивања или депоновања инструмената ратификације, усвајања, одобравања или приступања, објавити да задржава право да у целости или делимично не примени један или више од следећих чланова ове Конвенције: члан IV–8, члан V–3, члан VI–3, члан VIII–2, члан IX–3. Друга права не могу се задржавати.

2. Свака земља потписница која је на основу претходног параграфа задржала право може га у потпуности или делимично повући путем објаве упућене једном од тела код којих је Конвенција депонована. Повлачење ће постати правоснажно од дана пријема обавештења од стране тог тела.

3. Земља потписница која је задржала право у погледу неке од одредби ове Конвенције не може тражити примену те одредбе од стране било које друге потписнице; она ипак може, ако је делимично или условно задржала право, тражити примену те одредбе у оној мери у којој је и сама прихвата.

Члан XI–8

1. Нацрт измена ове Конвенције може усвојити Комитет Конвенције о признавању квалификација из области високог образовања у региону Европе који се састоји од двотрећинске већине земаља потписница. Сваки нацрт измена усвојен на такав начин биће прикључен Протоколу Конвенције. Протокол треба да одреди модалитете његовог ступања на снагу и у сваком случају ће

затражити да земље потписнице изразе сагласност да буду обавезане њиме.

2. На основу процедуре из горе поменутог параграфа бр. 1 не могу се доносити измене Главе III ове Конвенције.

3. Сваки предлог измена ће бити саопштен једном од тела код којих је Конвенција депонована, а који је дужан да га проследи земљама потписницама најмање три месеца пре одржавања састанка Комитета. То тело такође мора обавестити Комитет министара Савета Европе и Извршни одбор UNESCO-а.

Члан XI-9

1. Генерални секретар Савета Европе и главни директор Образовне, научне и културне организације Уједињених Нација (UNESCO) биће тела код којих ће ова Конвенција бити депонована.

2. Тело код кога је депонован неки акт, објава или представка, обавестиће земље потписнице ове Конвенције, као и остале државе чланице Савета Европе и/или Европског региона UNESCO-а о:

- а) сваком потписивању;
- б) депоновању било ког инструмента ратификације, усвајања, одобравања или приступања;
- в) сваком датуму ступања на снагу ове Конвенције у складу са одредбама чланова XI-2 и XI-3.4;
- г) сваком задржавању права при спровођењу одредби члана XI-7 и повлачењу сваког задржаног права при спровођењу одредби члана XI-7;
- д) сваком иступању из ове Конвенције при спровођењу члана XI-6;

ђ) свим објавама начињеним у складу са одредбама члана II–1 или члана II–2;

е) свим изјавама начињеним у складу са одредбама члана IV–5;

ж) сваком захтеву за приступање овој Конвенцији поднетом у складу са одредбама члана XI–3;

з) сваком предлогу изнетом у складу са одредбама члана XI–8;

и) сваком другом акту, објави или представци која се тиче ове Конвенције.

3. Тело код кога је депонована Конвенција, које прими представку или обавести земље потписнице у складу са одредбама ове Конвенције, сместа ће о томе обавестити и друга тела код којих је депонована Конвенција.

Долепотписани представници, будући овлашћени по пропису, потписали су ову Конвенцију.

Закључено у Лисабону 11. априла 1997, на енглеском, француском, руском и шпанском језику, чије су верзије подједнако пуноважне, у две копије, од којих ће једна копија бити депонована у архив Савета Европе, а друга у архив Образовне, научне и културне организације Уједињених нација. Оверена копија биће послата свакој од држава споменутих у члану XI–1, Светој Столици, Европској заједници и Секретаријату Уједињених Нација.

ПРИЛОГ II КОДЕКС ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОБЕЗБЕЂИВАЊУ ТРАНСНАЦИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА

Преамбула

Пошћиснице Конвенције о признавању високошколских квалификација у региону Европе (Лисабонска конвенција о признавању квалификација)

Свесне брзог развоја транснационалног образовања, које је засновано на решењима и партнерствима међу институцијама и организацијама у којима се студенти налазе у држави различитој од оне у којој је седиште институције која пружа образовање, као и његовог глобалног утицаја на високо образовање, али и специфичног утицаја у европском региону;

Свесне изазова које постављају институције транснационалног образовања, као и програми који се налазе изван оквира било којег националног система образовања;

Свесне чињенице да се транснационално образовање убрзано шири, захваљујући, углавном, све већој и наизглед неограниченој користи које пружају нове технологије у обезбеђивању обра-

зовних услуга, у свету у којем високо образовање не познаје границе;

Уверене да је националним системима високог образовања поверено, и даље ће бити поверавано, између осталог, да чувају културне, социјалне, филозофске и религијске различитости у европском региону, док се од њих у исто време очекује да промовишу разне облике међународне и глобалне сарадње;

Придајући велики значај академском квалитету наставних програма и диплома (степен) које додељују институције високог образовања које се баве транснационалним образовањем;

Сма̄ирајући да, независно од усвојених процедура за успостављање и пружање услуга образовања, институције високог образовања треба да се прилагоде оним стандардима рада у настави и учењу које захтева садашњи и будући развој знања, технологије и тржишта рада;

Уважавајући чињеницу да ће омогућавање признавања квалификација додељених на основу транснационалних договора допринети промовисању како мобилности студената, тако и студијских програма међу институцијама и системима високог образовања;

Пош̄иујући Конвенцију Савета Европе / UNESCO-а о признавању високошколских квалификација у европском региону, која представља општи нормативни оквир за решавање питања везаних за академско признавање;

Пош̄иујући, такође, Кодексе добре праксе које су развили и које надгледају неки од најзначајнијих давалаца ових услуга, као што су:

Кодекс етичке праксе у иружању образовања стираним стигуденцима на универзитетима у Аустралији, Комитета аустралијских проректора;

Кодекс праксе осигурања квалитета: колаборативна одредба, Агенције за осигурање квалитета високог образовања Уједињеног Краљевства;

Принципи добре праксе за образовне програме за не-америчке држављане;

Имајући у виду да овакви кодекси представљају функционалне оквири из перспективе институција/система који шаљу студенте, који се морају допунити аспектима релевантним за институције/системе који примају студенте;

Узимајући у обзир и Додатак дипломи, које је заједнички развила Европска комисија, Савет Европе и UNESCO, чији је циљ пружање допунских информација које олакшавају процену квалификација;

Свесне потребе да се нађе заједнички договор за решавање практичних проблема везаних за признавање у европском региону, као и између земаља овог региона и осталих делова света у, све више, глобалном простору високог образовања;

Свесне потребе за сталним унапређењима механизма примене принципа и решења Лисабонске конвенције о признавању, држећи на тај начин корак са новим са савременим развојем сарадње у високом образовању;

Сагласиле су се о постојању потребе за:

Кодексом добре праксе у обезбеђењу наставних програма високог образовања и других образовних услуга на које се транснационални аранжмани односе;

Препоруком о процедурама и критеријумима процене страних квалификација, са освртом на примену Кодекса добре праксе и олакшавања признавања квалификација стечених по завршетку транснационалних студијских програма/курсева, и прихватањем наведених решења као потпуно комплементарних докумената који се узајамно подржавају.

Терминологија

Појмови дефинисани Лисабонском конвенцијом о признавању се поново не наводе, и за потребе овог кодекса имаће исто значење као и у Конвенцији. Наведени термини, написани азбучним редом, значе следеће:

Аџенџи

Трећа страна, (као што су брокери, фацитатори...) делује као посредник између институција које пружају образовне услуге и оних које додељују дипломе при успостављању транснационалних образовних аранжмана. Агенти, обично, нису укључени у образовни процес.

Инстиџиуција које љружа услуге

Институција или организација која спроводи цео или само део студијског програма.

Инстиуција која издаје дӣломе

Институција високог образовања која издаје дипломе, степене, сертификате и друге јавне исправе које доказују стечене квалификације.

Образовне услуге

Сваки студијски програм, студијски курс или делови курса, којим се, по успешном окончању, стиче квалификација. Ово такође укључује услуге попут препараторних/уводних модула који олакшавају приступ студијском курсу, као и тренинг-модула који воде ка професионалном усавршавању.

Партинери

Институције које пружају услуге и институције које додељују дипломе у транснационалним аранжманима.

Споразум

Документ који формално доносе партнери, а садржи све колаборативне аранжмане, сачињене између институција које пружају услуге и оних које додељују дипломе.

Транснационални аранжмани

Образовни, правни, финансијски или други аранжман који води успостављању:

(а) *колаборативних аранжмана*, као што су: франшајзинг, твининг, joint degrees – при чему студијске програме, или делове студијског курса или, пак, друге образовне услуге институције која додељује дипломе, пружају друге партнерске институције;

(б) неколаборативних аранжмана, какви су: бранч кампуси, оф-шор институције, корпоративне или међународне институције, при чему студијске програме, или делове студијског курса или, пак, друге образовне услуге институције која додељује дипломе, пружа директно ова институција.

Транснационално образовање

Представља све облике високошколских студијских програма, или пакета студијских курсева или, пак, образовних услуга (укључујући и образовање на даљину), где се студенти образују у земљи различитој од оне у којој се налази институција која додељује дипломе. Такви програми могу припадати образовном систему земље различите од оне у којој се спроводе, односно, могу се спроводити независно од било ког националног система образовања.

Принципи

1. Транснационални аранжмани морају да буду: образложени, спроведени и надгледани на начин који омогућује ширење приступа високошколском образовању; да у потпуности одговарају образовним захтевима студената, доприносе њиховом спознајном, културном, социјалном, личном и професионалном развоју, и да буду усклађени са националним законодавством у области високог образовања, како земље која прима, тако и земље која шаље студенте. У случају колаборативних аранжмана потребно је да постоје писани и правно обавезујући споразуми или уго-

вори којима се прописују права и обавезе свих партнера.

2. Академски квалитет и стандарди транснационалних образовних програма треба да буду барем упоредиви са стандардима институције која додељује дипломе, као и са квалитетима и стандардима земље која прима студенте. Институције које додељују дипломе су у потпуности одговорне за осигурање и контролу квалитета. Процедуре и одлуке које се односе на квалитет образовних услуга пружаних транснационалним аранжмана морају да се заснивају на специфичним критеријумима који су транспарентни, систематични и отворени за увид.

3. Политика и *изјава о мисији* институција успостављених транснационалним аранжманима, структура њихове управе и *образовна средсѝва и ѝпросѝор за рад*, као и циљеви и садржаји појединих програма, пакети студијских курсева и друге образовне услуге, треба да буду објављени и, на њихов захтев, доступни властима и корисницима из земље која прима и оне која шаље студенте.

4. Информација која се даје будућим студентима, тј. кандидатима, уписаним на студијски програм успостављен путем транснационалних аранжмана, а који пружа институција која додељује дипломе, односно организација која пружа услуге, или агент, треба да буде заснована на прописима, тачна, конзистентна и поуздана. Информација такође треба да садржи упутства намењена студентима, о одговарајућим процедурама изношења специфичних примедби, подношења притужби и захтева. Када се програм спроводи путем колаборативног аранжмана, природа овог аранжмана и одговорности свих страна треба да

буду јасно назначене. Институција која издаје дипломе одговорна је за информације које објављују агенти који делују у њено име, и треба да их контролише и надгледа, укључујући и захтеве који се односе на признавање квалификација у земљи која шаље студенте и на признавање квалификација у другим земљама.

5. Запослени у институцијама, и они који спроводе програме транснационалних аранжмана, треба да буду стручни у погледу квалификација, држања наставе, истраживачког рада и другог искуства у професији. Институција која издаје дипломе треба да обезбеди постојање ефективних мера за ревизију стручности особља које остварује наведене програме.

6. Традиционални образовни аранжмани треба да код студената и наставног особља подстичу свест и знање о култури и обичајима, како институције која издаје дипломе, тако и земље која прима студенте.

7. Институција која издаје дипломе треба да буде одговорна за агенте које она, или њена партнерска институција, овласти да делују у њихово име. Институције које користе агенте треба да са њима закључе писане и правно обавезујуће споразуме или уговоре, у којима су јасно дефинисане њихове улоге, одговорности, делегиране надлежности деловања и надзора, као и услови арбитраже и раскида. Надаље, ови споразуми, односно уговори, треба да буду заснивани на избегавању конфликта интереса, као и на правима студената у вези са њиховим студијама.

8. Институције које издају дипломе треба да буду одговорне за издавање докумената о квали-

фикацији као резултату њихових традиционалних студијских програма. Такође, непоходно је да те институције обезбеде јасне и транспарентне информације о квалификацијама, нарочито коришћењем додатка дипломи, чиме би олакшале процену квалификација компетентним телима која се баве признавањем: институцијама високог образовања, послодавцима и другима надлежним институцијама. Ове информације треба да обухватају природу студијског програма који води ка квалификацији, његово трајање, радно оптерећење студента, место и језик(е) на којем се изводи студијски програм.

9. Пријем студената на студијски курс, наставне активности и учење, потребни услови приликом испитивања и оцењивања, за образовне услуге пружене у оквиру транснационалних аранжмана, треба да буду еквивалентни за исте или упоредиве програме које изводи институција која издаје дипломе.

10. Академско радно оптерећење у оквиру транснационалних студијских програма, изражено у бодовима, јединицама, трајању студија или другачије, треба да буде исто као код упоредивог програма институције која додељује дипломе, при чему било какво одступање захтева јасно образложење и објашњење последица које ће оно имати по признавање квалификација.

11. Квалификације издате у оквиру транснационалног образовног програма, у складу са одредбама овог кодекса, морају да се процењују у складу са одредбама Лисабонске конвенције о признавању.

Експланаторни меморандум UNESCO / САВЕТ ЕВРОПЕ КОДЕКС ДОБРЕ ПРАКСЕ У ОБЕЗБЕЂИВАЊУ ТРАНСНАЦИОНАЛНОГ ОБРАЗОВАЊА

СТАТУС ДОКУМЕНТА: овај кодекс је усвојен на трећем састанку Радне групе за транснационално образовање, одржаном у Јерусалиму, новембра 1999. године. Кодекс ће бити поднећен ENIC мрежи на одобрење и Комисији Лисабонске конвенције на усвајање.

Увод

Кодекс који следи сачињен је тако да представља становишта земље која шаље, као и оне која прима студенте при пружању транснационалног образовања. Његов садржај се сматра комплементарним садржају Лисабонске конвенције о признавању, чиме се ствара нормативни оквир који ће се узимати као референтан у специфичним пословима националних тела задужених за признавање.

Циљеви Кодекса

У сврху промовисања добре праксе у области транснационалног образовања – са посебним наг-

ласком на квалитет извођења студијских програма и стандарде квалификација које су издале чланице Лисабонске конвенције о признавању, Савет Европе и UNESCO, циљеви Кодекса су:

- да испуни очекивања како државе која шаље студенте, тако и оне која их прима у смислу транснационалних аранжмана у високом образовању;
- да обезбеди референтну основу која се односи на питања везана за осигурање квалитета и евалуацију извођених програма и квалификације издате посредством транснационалних аранжмана;
- да омогући „заштиту потрошача” студентима, послодавцима и другим заинтересованима којих би се могле тицати квалификације издате посредством транснационалних аранжмана;
- да олакша признавање квалификација издатих посредством транснационалних аранжмана у високом образовању.

Примена Кодекса

Кодекс укључује скуп принципа које су институције или организације укључене у пружање образовних услуга у оквиру транснационалних аранжмана обавезне да поштују. Ови принципи су изражени у облику ставова који имају нормативну вредност. У сврху примене Кодекса, углавном узимајући у обзир признавање квалификација издатих посредством транснационалних аранжмана, ENIC мрежа ће применити процедуре прописане Препорукама о процедурама и критеријумима

процене иностраних квалификација. У складу с наведеним, Кодекс и Препорука су у потпуности комплементарни документи који подржавају један другог.

Подручје примене Кодекса

Кодекс се нарочито односи на оне транснационалне аранжмане који имају за циљ обезбеђивање студијских програма и издавање квалификација. Из наведеног произлази да се разматрају односи између:

а) институција и програма укључених у склапање свих врста транснационалних аранжмана, где институција пружа образовне услуге ван матичне државе;

б) наставног особља, без обзира на земљу порекла, које је запослено у институцији, односно које спроводи програм успостављен путем неког транснационалног аранжмана;

в) студената, без обзира на земљу из које су, а који су уписани на студијски курс или део курса који води потпуној, или пак делимичној високообразовној квалификацији, у институцији/програму успостављеном посредством неког транснационалног аранжмана;

г) агентата, који су трећа страна, и чији је посао олакшавање

самог процеса, и регрутовање у оквиру транснационалних аранжмана;

д) других лица заинтересованих за квалитет високообразовних квалификација, као што су послодавци и укупна јавност.

CIP – Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд
378.21(497.11) 378.147(4)(094.2)

ЈОВАНОВИЋ, Олга

Нострификација и еквиваленција диплома :
полазне основе и могућа решења / Олга Јовановић,
Драгана Стојиљковић-Петровић. – Београд :
Алтернативна академска образовна мрежа, 2003
(Београд : Досије). – 87 стр. ; 20 cm

На врху насл. стр.: Министарство просвете и спорта
Републике Србије. – Тираж 1.000. – Стр. 7-8:
Предговор / Србијанка Турајлић.
ISBN 86-84151-04-6

1. Стојиљковић-Петровић, Драгана

- a) Школска сведочанства – Нострификација – Србија
 - b) Дипломе – Нострификација – Србија
 - c) Високошколско образовање – Европа – Конвенције
- COBISS.SR-ID 108983564